

BERGEN KOMMUNE

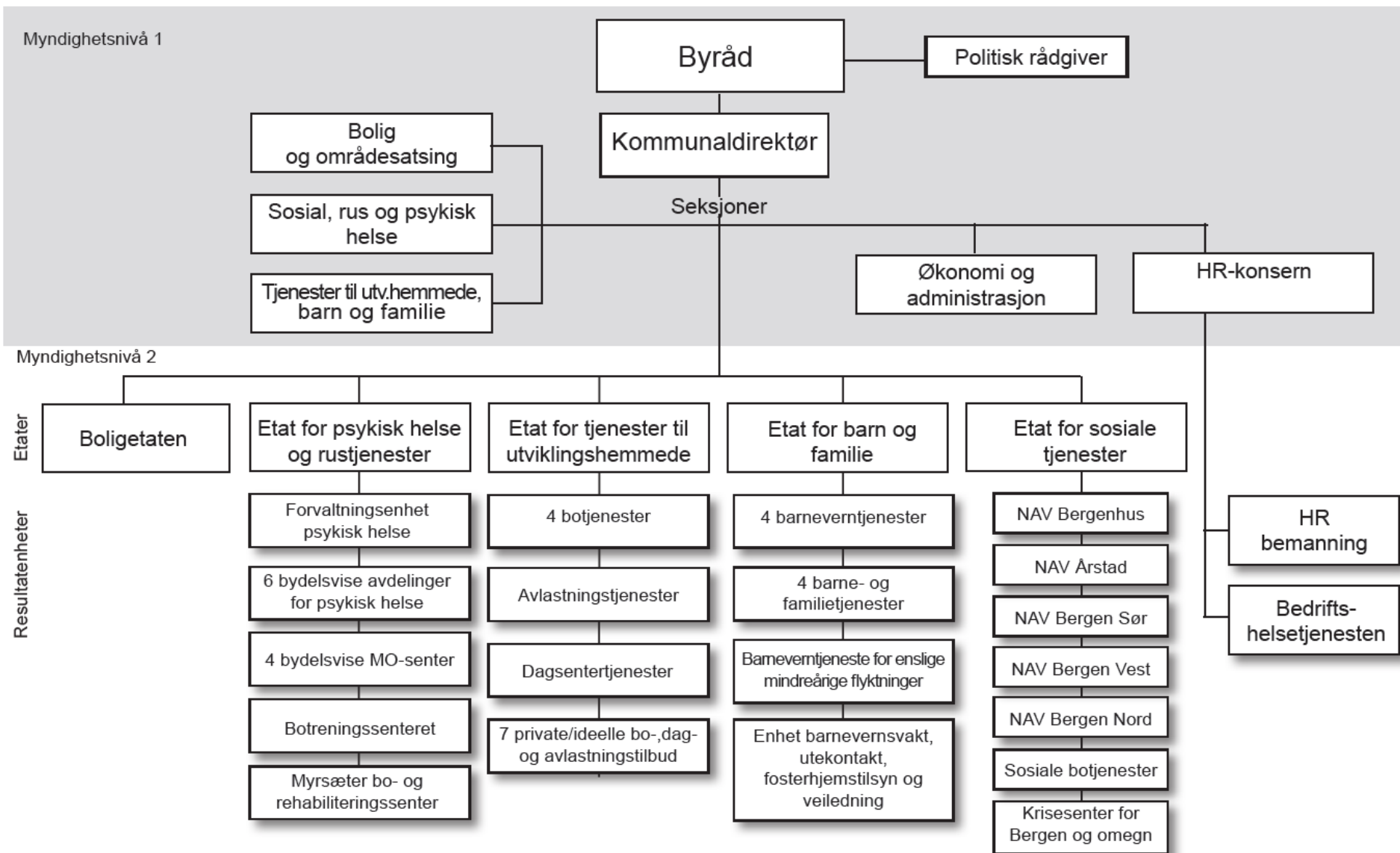
BYRÅDSAVDELING FOR ARBEID, SOSIAL OG BOLIG

**Utvalg for helse og sosial
7. Januar 2020**

Mads Hagebø

Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig - BASB

BERGEN
KOMMUNE

Gode liv i et inkluderende samfunn

PLAN FOR PSYKISK HELSE 2016 - 2020

Målsettinger, verdier og ideologi

- **Tjenestene skal individualiseres og bygge på den enkelte persons unike historie, og hans/hennes mål og ønsker**
- **Være recovery-basert, det betyr at tjenesten skal fremme personlig vekst og mestring, bringe håp om bedring og bygge på brukernes egen kunnskap om hva som nytter.**
- **Skal arbeide for å redusere og kvalitetssikre bruk av tvang**
- **Skal legge tilrette for stabile og trygge relasjoner mellom hjelper og bruker, og unngå unødige skifter i kontaktperson**

Særlige satsingsområder med eksempler på tiltak

- **Milde psykiske lidelser og problemer:** Etablere Rask Psykisk Helsehjelp
- **Alvorlige psykiske lidelser:** Prioritere personer med kombinasjon rus- og psykisk helseutfordringer i kombinasjon og etablere ambulante tjenester på kveld og helg
- **Tilbud til pårørende:** Lage og implementere nye retningslinjer for hvilken støtte og hjelp pårørende skal kunne forvente – både med og uten samtykke fra brukeren
- **Utskrivingsklare fra spesialisthelsetjenestene:** Redusere antall og ventetid (pt 9)
- **Bolig og støtte til å bo:** Det skal arbeides målrettet med å gi nye boligtilbud til de som ikke lenger trenger bofellesskap eller bosenter, og slik øke sirkulasjonen i disse (Pt 32 som venter inkl. de 9 over).
- **Brukermedvirkning og bekjemping av stigma:** Økt bruk av Individuell Plan, ansvarsgruppe og kriseplan. Ansette flere Medarbeidere med Brukererfaring
- **Styrke kunnskap om og tilbud til særlig sårbare grupper** som eldre, personer med autisme, spiseforstyrrelser, flyktninger og utviklingshemmede

**Handlingsplan for
selvmordsforebygging
i Bergen 2018 – 2022**

Eksempler på nye tiltak og tiltak som må forsterkes

- Implementere programmet «Livet på timeplanen» i alle barne- og ungdomsskoler og videregående skoler i Bergen (Program som skal sette lærere og helsepersonell ved skolene bedre i stand til å identifisere og møte kriser hos barn og unge)
- Helsehjelp for ungdom skal gjøres mer kjent og tilgjengelig. Dele ut visittkortet med krisetelefoner, skjermannonser, og et eget domene på internet www.hardetvanskelig.no
- Kurse nøkkelpersonell ved universitet og høyskoler, NAV-tjenester og helsetjenester i kurset «1.hjelp ved selvmordsfare»
- Implementere programmet «Alderdom med trygghet» for ansatte i tjenestene til eldre i Bergen (Program mot vold mot eldre og tiltak ved selvmordsfare hos eldre). Styrke kompetansen i tjenesten «Oppsøkende hjemmebesøk hos eldre og utvide tilbudet til eldre mellom 70 og 80 år.
- Samarbeide med og styrke tilbudet som gis gjennom frivillige organisasjoner, som LEVE og Kirkens SOS.
- Samle og bearbeide tilgjengelige data for å følge utviklingen vedr selvsykdom og selvmordsforsøk i befolkningen i Bergen.

BERGEN KOMMUNE

VETERANPLAN FOR BERGEN – I TJENESTE FOR NORGE MED BOSTED I BERGEN

Hvordan skal Bergen kommune hedre, ivareta og nyttiggjøre seg soldater som har vært i operativ utenlandstjeneste?

Eksempler på satsinger

- Årlig arrangement i Håkonshallen på veterandagen 8. mai med ordføreren som vertskap
- Øke traumekompetansen i de kommunale helsetjenestene
- Informasjonsbrosjyre for veteraner som trenger hjelp om hvordan de kan skaffe seg dette
- Etablering av lavterskel samtaletilbud hos psykolog
- Opprette kontaktpersoner innen PP (Pedagogisk Psykologisk) -tjenesten i Bergen Kommune
- Økonomisk støtte fra Bergen Kommune slik at Kronstad Hovedgård kan bli et heltids senter med aktiviteter og tilbud for veteraner og deres familier

Samarbeid, mestring og verdighet – plan for rusfeltet 2018-2022

- En human og kunnskapsbasert rusomsorg er differensiert og individrettet, og satser på hele bredden innen rusfeltet; forebygging, behandling, skadereduksjon og rehabilitering.
- Plan for rusfeltet 2018-2022 er en overordnet strategiplan. Planen beskriver pågående innsats på feltet og peker samtidig ut retningen for innsats i rusfeltet frem til 2022.
- Planen berører sentrale levekårsområder som arbeid, økonomi, sosiale forhold, fattigdom, skole og utdanning, bolig, barnevern, ernæring samt helse- og omsorgsfeltet.

De viktigste utviklingsområdene

- Rusforebygging:

- Styrke det oppsøkende arbeidet i bydeler og på skoler.
- Styrke og utvikle SLT modellen.
- Større grad av systematisering – en tverrfaglig plan (over silogrensene) med felles visjon, indre sammenhenger og helhetlig investeringsplan for oppvekstområdet.

- Rusavhengighet:

- Etablere flere differensierte botiltak til vanskeligstilte med tilhørende boopfølgingstjenester
- Omsorg+ boliger og sykehjemsplasser tilpasset brukere i aktiv rus med pleie- og omsorgsbehov.
- Arbeids- og aktivitetsrettede rehabiliteringstiltak for rusavhengige
- Kompensere for bortfall av statlige tilskudd til kommunalt rusarbeid og boligsosialt arbeid

Handlingsplan for forebygging av overdoser og overdosedødsfall

- Omtrent 80 % av overdosedødsfallene i Norge skyldes ulykkesforgiftning. Av alle overdosedødsfall er 90 % forårsaket av opioider.
- 8 av 10 som dør av overdose i Norge er menn.
- 9 av 10 har hatt kontakt med hjelpeapparatet i forkant av overdosen. Det indikerer at det er mulig å gjøre et overdoseforebyggende arbeid.
- Bergen kommune har iverksatt en rekke overdoseforebyggende tiltak:
  - SWITCH kampanjen har som mål å motivere brukere til å endre inntaksmåte til å røyke heroin fremfor å injisere. Røyking fører til lavere risiko for overdoser.
  - Varslingsrutine om sterkt eller urent rusmiddel i omløp.
  - Kurs i hjerte- og lungeredning.
  - Opplæring av brukere, pårørende og ansatte i bruk av Nalokson neseppray (motgift mot opioider).

Andre viktige tiltak

- Etablert ambulant overdoseteam.
- Gjennomføre «overdosesamtalen» hver 6. mnd. på Brukerrommet.
- Styrket oppmerksomhet på helse- og overdoseproblematikk i eksisterende botiltak med bemanning og i andre hjemmebaserte tjenester.
- Gi ansatte som arbeider med overdoseutsatte personer kunnskap og verktøy for å håndtere problemstillinger knyttet til dårlig psykisk helse og selvmordsproblematikk.
- Bevisstgjøre pasienter om økt overdosefare ved utskriving fra institusjoner.
- Skape åpenhet og oppmerksomhet rundt temaet overdoser og overdosedødsfall gjennom dialog med brukere og pårørende.
- Bergen hadde 14 overdosedødsfall i 2018. Vanligvis har det vært mellom 20 og 30 overdosedødsfall i året. Det lave tallet kan være et utslag av tilfeldig variasjon, men det er ikke urimelig å anta at den samlede innsatsen for å forebygge overdoser har vært en medvirkende årsak.

BERGEN
KOMMUNE

Handlingsplan mot åpne russcener 2019-2022

ET TVERRSEKTORIETT SAMARBEID FOR Å FJERNE ORDENSFORSTYRRELSER SOM FØLGER AV
ÅPENLYST NARKOTIKASALG I KONSENTRERTE OMRÅDER

MÅLSETTING, VERDIER OG IDEOLOGI

- Bergen skal være en trygg og inkluderte i en by med respekt for mangfold
  - ingen nærmiljøer skal være preget av en russcene som generer negativ miljødannelse og negativ kriminalitetsutvikling
  - restriktive ordenstiltak skal balanseres med problemløsende hjelpetiltak
- Tiltak mot åpne russcener må ha kontinuitet, og avhenger av vedvarende politisk forankring
- Arbeid mot åpne russcener er et gjensidig forpliktende samarbeid mellom politiet, helseforetaket og kommunens helse, - og sosialtjenester
- Innsatsen er forskningsbasert og bygger på en felles forståelse av rusmiddelavhengighet som et helseproblem

SÆRLIGE SATSINGSOMRÅDER I KOMMUNAL REGI

- **Samarbeid på system, - og operativt nivå:** Fokus på folkehelseperspektivet og gruppe/miljø tiltak. Aktiv involvering av brukerperspektivet gjennom Ruspolitisk råd,- leder for rådet inngår som fast medlem i kommunaldirektørens Koordineringsgruppe mot åpne russcener.
- **Forsterke gatenær innsats:** Styrke miljørettede sosialt arbeid i rusmiljøet for å opprettholde rammer for adferd i offentlig rom og trygghet for de rusavhengige som er særlig utsatt for fysisk krenkelse og vold.
- **Øke innsats mot intern vold i rusmiljøet:** Samarbeid om utvikling av tjenestene gjennom felles opplæring i meldeplikt og vitneansvar versus taushetsplikt når en er vitne til vold. Videreføre Sent ute. Synliggjøre nulltoleranse for vold gjennom tilstedeværelse og kampanje rettet mot brukerne av sosial, - og rustjenester.
- **Innsats mot eksisterende russcener på Gyldenpris og i Vågsbunnen:** Styrkt avvikling av den eksisterende russcenen på Gyldenpris parallelt med etablering av et eget uteområde for brukerne av MO-senteret. Hindre sentrering av nødvendige tjenester på Gyldenpris i helger og høytider ved å harmonisere åpningstider mellom sentrene. Arbeide for at brukerrom for røyking kan etableres ved MO-senter Nesttun og Eidsvåg. Arbeide sammen med tiltakseierne i Vågsbunnen om å relokalisere eksisterende tiltak. Styrkt avvikling av russcenen ved å videreformidle rusavhengige som oppholder seg på den åpne russcenen i området til nyetablert MO-senter i Eidsvåg.
- **Forebygge negativ utvikling i utsatte områder:** Etablere rutiner ved samtlige MO-sentre for systematisk miljørettet arbeid i nærområdene. Hindre at flere rustiltak etableres i Vågsbunnen. Sikre at nyetablering av tjenester og tiltak for rusavhengige ikke i konsentreres i utsatte områder. Utarbeide en tiltaksrekke som trer i kraft ved negativ utvikling i et område.
- **Midlertidige botilbud og akuttovernatting:** Avvikle de to siste midlertidige botilbud og erstatte dem med ett kvalitativt bedre tilbud som også ivaretar kjønnsperspektivet. Endre inntaksordning i akuttovernattingstilbud. Relokalisere Natthjemmet på MO-Gyldenpris. Etablere krisesentertilbud for rusavhengige.

Handlingsplan for arbeid og aktivitet for rusavhengige 2019 - 2022

- Flere rusavhengige skal inviteres til å delta i fritidsaktiviteter, arbeid og utdanning.
- Bergen skal være en foregangskommune i arbeidet med å tilrettelegge for sømløse brukerstyrte rehabiliteringsprosesser, rehabiliteringstjenester- og tiltak.
- Tiltakene i handlingsplanen skal styrke tilbud som fremmer mestringsevne og sosial inkludering gjennom tiltak som bidrar til meningsfull hverdag, rehabilitering og økonomisk sikkerhet.
- Det legges vekt på at kommunen og private tiltaksarrangører samarbeider for å sikre helhetlige og koordinerte tjenester.
- Recovery er gjennomgående holdning i utforming av tiltak ved at tjenester og tiltak skal organiseres og utformes i et bruker- og mestringsperspektiv.

SÆRLIGE SATSINGSOMRÅDER

- **Tilrettelegge for digitale løsninger:** Videreutvikle ettervern.bergen.no som inngangsportal og etablere app som gir oversikt og informasjon om arbeids- og aktivitetstiltak.
- **Utvikling av kunnskapsbaserte tiltak:** Bistå forsknings- og kompetansemiljøer ved å sørge for systematisk rapportering om brukerdeltakelse, brukertilfredshet og måloppnåelse. Etablere recovery-skole i Bergen og tilby praksis, og arbeidsplasser for medarbeidere med brukererfaring.
- **Aktivitetstiltak:** Etablere et sentrumsnært arbeids- og aktivitetshus. Utvide fungerende tiltak som Fritid med bistand og Dagsverket er sentrale grep i tillegg til at etablerte følgetjenester gjøres byomfattende. En skal også sikre at fysisk aktivitet og kreative uttrykk, inkludert musikkterapi inngår i eksisterende aktivitetstiltak. Ved å justere åpningstider på Mo-sentrene kan en øke aktivitetstilbud på helg og helgedager.
- **Arbeidsrettede tiltak:** Ansette flere Jobbspesialister i kommunen og etablere nye byomfattende arbeids- og aktivitetstilbud med Arna Aktiv som modell. Egne individuelt tilpassede tiltak for unge som har falt ut av videregående skole og sosialhjelpsmottakere under 30 år med liten og ingen tilknytning til arbeidslivet.
- **Brukermedvirkning:** Alle arbeids- og aktivitetstiltak skal ha brukerråd eller tillitspersoner. Ruspolitisk råd i Bergen kommune benyttes som rådgivende organ ved etablering av nye tiltak.
- **Pårørende som ressurs:** Det er et mål å benytte pårørende som ressurs på individ og systemnivå ved at det tilrettelegges for at pårørende kan samarbeide i oppfølgingen.

Handlingsplan mot fattigdom med særlig vekt på barnefamiliers situasjon

- Planen ble vedtatt av bystyret 16.11.2016
- Planen beskriver de grunnleggende årsakene til fattigdom og fremhever en rekke tiltak og strategier for å motvirke fattigdom og konsekvenser av fattigdom.
- Inneholder beskrivelse av målrettede tiltak som reduserer, og helst fjerner barn i lavinntektsfamilier sin manglende mulighet til å delta på aktiviteter sammen med andre barn.
- Beskriver hvorfor arbeidsmarkedstilknytning for forsørgere og enslige med arbeidsevne er den beste måten å sørge for å løfte barnefamilier permanent ut av en fattigdomssituasjon.

- Bystyret vedtok ved behandling av handlingsplanen at det skulle forelegges en statusrapport på handlingsplanen hvert annet år. Statusrapporten ble fremlagt første gang 23.5.2019 og redegjør for hvor mange barn og unge som lever i familier som er under fattigdomsgrensen samt status på de mål som er omtalt i handlingsplanen.
- Aktuelle tiltak for å øke mulighetslikhet for barn som vokser opp i fattige familier er bl.a. aktivitetskortet for barn og unge som er berørt av fattigdom. Kortet gir gratis tilgang til en rekke tilbud som akvariet, kino og ADO arena. Gratis kjernetid i barnehage og SFO for å oppnå sosial utjevning og øke norskkunnskapene. Sommerleir som gir barn som ellers ikke har et ferietilbud en mulighet til å komme på ferie. Områdesatsing i levekårsutsatte områder i Bergen.

Kunnskapsgrunnlag for sosialtjenesten

- Kunnskapsgrunnlag for sosialtjenesten er en årlig redegjørelse for status og utvikling i sosialtjenesten.
- I kunnskapsgrunnlaget for sosialtjenesten gjøres det rede for den aktuelle situasjonen i sosialtjenesten i Bergen når det gjelder kostnads- og klientutvikling, utviklingstrekk i forbindelse med karakteristika ved de ulike brukergruppene og sentrale utfordringer som sosialtjenesten står ovenfor i tiden fremover. Kunnskapsgrunnlaget prøver også å forklare ulike faktorer som påvirker antall sosialhjelpsmottakere samt sosialhjelpsutbetalinger
- Kunnskapsgrunnlaget gir utviklingstrekk og grunnlag for å legge strategier og iverksette tiltak etter hvert som behov oppstår. For eksempel har Bergen hatt spesiell oppmerksomhet på ungdom når vi har sett at denne stønadsgruppen har økt.

- Sosialtjenestene har over tid hatt et særskilt fokus på ressurskrevende langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp. Dette er en gruppe som benytter seg av midlertidige botilbud, omsorgsinstitusjoner og har behov for en tett oppfølging.
- Byrådet har prioritert å etablere lavterskeltiltak som MO sentre og sprøyterom. Byrådet ser behovet for å etablere rehabiliterende tiltak for denne gruppen og har bevilget budsjettmidler til å etablere flere arbeids- og aktivitetssentre i Bergen.
- Det har vært utvikling mot at en større andel av mottakerne av økonomisk sosialhjelp har fremmedspråklig opprinnelse. Aktuelle tiltak er bl.a. Ny sjanse og NorA hvor målet er at deltakerne skal komme i ordinært lønnet arbeid, bli selvforsørget eller starte på utdanning finansiert av lånekassen. Tiltakene skal bidra til økt samfunnsdeltakelse, forhindre barnefattigdom og dempe de negative følgene av å vokse opp i familier som over lang tid lever av økonomisk sosialhjelp.